

Szabó Edina

A magyar börtönszleng szótára

Tartalom

Előszó

A magyar börtönszleng
A börtönszleng kutatása Magyarországon
A börtön és a fogvatartottak
A börtönszleng megítélése a fogvatartottak között
A börtönszleng nyelvi vizsgálata

A magyar börtönszleng szótára
Tájékoztató a szótár használatához
Jelek és rövidítések

A-Zs

Irodalom

Előszó

A joggal hiánypótlóként aposztrofált művek sorát immár Szabó Edina munkája, A magyar börtönszleng szótára (BörtSzl.) is gazdagítja. A szerző egy rendkívül gazdag nyelvi réteg gyümölcseit szemezgeti, téve mindezt érdemi elődök nélkül.

Furcsa, valahol játékrontó dolog egy lényegéből adódóan titkosabb nyelvet külső szereplőként (nem az adott világ részeként) megismerni, sőt: azt kiszolgáltatni a nyilvánosságnak. Szabó Edina ráadásul mindezt rendkívüli alapossággal teszi. Hatalmas anyagot gyűjtött össze, melyet szótárszerűen tár az olvasók elé, a kísérő tanulmányban pedig a nyelvészeti elemzés mellett nem mulasztja el, hogy gondosan megismertessen bennünket e nyelvezet társadalmi beágyazottságával is.

Nem csak a tanulmány készletén azonban továbbgondolásra az olvasót, hanem a szótár is. Sok-sok szó, kifejezés köszön vissza ismerősként, és nem feltétlenül csak amerikai akciófilmek magyarításából, hanem a saját környezetünkben elhangzó mondatokból is. Hogy lehetséges - kérdezhetné az olvasó -, hogy egy úgymond titkosabb nyelvezet kifejezéseit maga is ismeri, sőt használja? (Mégsem annyira játékrontó a szerző?) Hol a határa a börtönszlengnek (egyrészt általában a bűnözői nyelvhez, aztán a szlenghez, illetve a köznyelvhez képest - persze ha egyáltalán ez utóbbiakat el tudjuk határolni egymástól)? Ezekre a kérdésekre nem fogunk választ kapni a könyvből. A nyelvi közegek közötti átjárók a nyelv sajátos működéséből adódóan nem teljesen feltérképezhetők, és szerzőnk ilyesmire ilyen keretek között nem is vállalkozhatott.

Rendkívül átfogó képet kaphatunk viszont a börtönszleng nyelvi világáról és mögöttes motivációiról, hatásairól. Az elődök hiánya azzal az előnnyel is járt, hogy a szerző nem hagyatkozhatott pusztán korábbi gyűjteményekre, feldolgozásokra, hanem személyesen kellett megismernie a börtönök és lakóik világát. Nem habozott felkeresni Magyarország számos büntetés-végrehajtási intézményét, és sokszor a börtönben élő elítéltekkel személyes kapcsolatot teremtve végezte kutatásait. Innen ered a könyv egészében érezhető életközelség.

Nem elméleti munkáról van szó. A tanulmány történeti áttekintései, szociológiai elemzései mögött gyakorlatias logika húzódik. Bár szerzőnk nyelvész, a nyelvészeti aspektusok a könyvben szinte kisebb súlyt kapnak, és az olvasó ezt nem feltétlenül tartja a könyv hibájának. Ez a nyelvi réteg sokkal erőteljesebben hív elő pragmatikus szempontokat, mint a nyelv sok egyéb megnyilvánulási formája, közege. Ezeket a kifejezéseket teljesen átszővi az ironia, és komplex képek, sokszor nem könnyen visszafejthető kulturális utalások állnak mögöttük.

A szerző szinte már belülről szemlélve, mégis a kívülálló kutató hozzáállásával tár az olvasók elé egy (szerencsére) nehezen hozzáférhető világot, melynek nyelvi túlburjánzása talán épp az

ebben élők térbeli, cselekvésbeli korlátozottságának is köszönhető.

Várnai Judit Szilvia

<http://mek.oszk.hu/06000/06044/#>